

Täysistunto

Perjantai 17.4.2020 klo 13.02—16.18

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi koronavirusepidemian vuoksi palkatta työstä poissa olevalle maksettavasta väliaikaisesta tuesta

Hallituksen esitys HE 51/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

13.09 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi koronavirusepidemian vuoksi palkatta työstä poissa olevalle maksettavasta väliaikaisesta tuesta ehdotetaan säädettäväksi etuudesta, jolla turvataan niiden ihmisten toimeentuloa, jotka ovat noudattaneet hallituksen koronavirusepidemian torjumiseksi antamia suosituksia ja näin toimineet koko yhteiskunnan hyväksi.

Kyse on uudesta etuudesta, jonka toimeenpanosta vastaisi Kela. Tukea maksettaisiin niille vanhemmille, jotka ovat jääneet työstään palkattomalle vapaalle hoitaakseen varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa tai perusopetuksen 1.—3. vuosiluokilla olevaa lastaan kotona. Samoin tukea maksettaisiin erityisen tuen tarpeessa olevan oppilaan sekä pidennetyn oppivelvollisuuden ja valmistavan opetuksen piirissä olevan oppilaan vanhemmille.

Valtioneuvoston aiemmin antamien varhaiskasvatusta sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevia väliaikaisia rajoituksia koskevien asetusten mukaan esiopetusikäisille ja perusopetuksen 1.—3. luokkien oppilaille, kuten myöskin erityisen tuen päätöksen saaneille oppilaille sekä pidennetyn oppivelvollisuuden tai valmistavan opetuksen piiriin kuuluville oppilaille, järjestetään edelleen lähiopetusta. Tästä huolimatta hallitus on vahvasti suositellut, että vanhemmat pitäisivät myös edellä mainittuihin ryhmiin kuuluvat lapset, samoin kuin varhaiskasvatuksessa olevat lapset, kotona ja etäopetuksessa.

Tukea maksettaisiin myös niille ulkomailta Suomeen saapuville, jotka on ohjattu koronavirusepidemian torjumiseksi karanteeniin vastaaviin olosuhteisiin 14 vuorokaudeksi ja jotka tästä syystä ovat ansiotyöstään palkattomasti poissa.

Tuki koskisi siis henkilöitä, joiden ei ole mahdollista tehdä esimerkiksi etätöitä kotona käsin tai joiden ansionmenetystä ei korvata muulla etuudella. Heille palkaton poissaolo työstä on ainoa vaihtoehto edellä mainittujen hallituksen linjausten ja suositusten noudattamiseksi. Vapaasta tulisi sopia työnantajan kanssa.

Tuen määrä olisi 28 euroa 94 senttiä arkipäivältä eli noin 720 euroa kuukaudessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2020 vp

Esitys liittyy vuoden 2020 toiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja se olisi voimassa 31.8.2020 saakka. Tukea maksettaisiin kuitenkin enintään siihen saakka, kun poikkeusolot ovat voimassa. Lakia sovellettaisiin 16.3.2020 alkaen eli tukea olisi mahdollista saada takautuen poikkeusolojen alkamisesta lähtien.

Puhemies Matti Vanhanen: Ennen keskustelun jatkamista kerron sen, että meillä puhemiesneuvostossa tiistaina tullaan keskustelemaan suosituksesta puhevuorojen pituudesta. Siinä vaiheessa, kun siirryttiin pöntöstä puhumisesta paikalla puhumiseen, samalla poistettiin se 3 minuutin raja paikalla puhumisesta, minkä jälkeen puheenvuorot ovat olleet aika useasti 7 minuutin mittaisia myös paikalta pidettyinä. Meillä nyt harkintaan tulee se, että otettaisiin väliaikainen suositus paikalta puhuttaessa, joka olisi vähän lyhyempi kuin tämä 7 minuuttia. Tätä voi, niin kuin pörssimailmassa sanotaan, diskontata jo etukäteen tässäkin istunnossa.

13.13 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille selkeästä esittelystä.

Perheiden tilanteet muuttuivat merkittävästi, kun aluehallintoviranomaiset sulki taruntatautilain perusteella koulurakennukset ja suuri osa lapsista siirtyi hyvin nopealla aikataululla kotioloihin etäopetukseen. Moni vanhempi jäi kotiin huolehtimaan lapsista ja ohjaamaan heidän koulunkäyntiään. Siitä kiitos heille.

Suuret kiitokset hallitukselle tästä väliaikaisesta tuesta, jossa palkatta kotona lapsiaan hoitaville vanhemmille maksetaan tällaista väliaikaista tukea vajaa kolmekymppiä päivässä, 720 euroa kuussa. Erityisesti pienituloiset perheet ovat lujilla, ja tämä esitys tukeekin perheiden toimeentuloa näissä oloissa.

Lähtökohtana on tukea niitä vanhempia, jotka hoitavat alle 10-vuotiaita lapsia. On hyvä, että poikkeuksena ovat ne lapset, joilla on päätös erityisen tuen tarpeesta, ja lapset, jotka ovat perusopetukseen valmistavan opetuksen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Meidän tulee ottaa tässäkin huomioon YK:n lasten oikeuksien ja vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimukset, jotka ovat voimassa myös poikkeusoloissa. On hienoa, että kaikki alaikäiset vammaiset ja heidän perheensä otetaan tässä huomioon.

Haluan kiinnittää huomiota myös täysi-ikäisiin vammaisiin. Moni yli 18-vuotias vammainen on voinut joutua jäämään kotiin, koska esimerkiksi hänen työpaikkansa, vaikkapa työkeskus, on suljettu. Voisiko lainvalmistelussa vielä harkita heidän ja heidän omaishoitajiensa huomioimista?

Tuen saaminen edellyttää työ- tai virkasuhdetta, josta ollaan palkattomasti pois. Yksinyrittäjät ovat jääneet ainakin tässä vaiheessa tuen ulkopuolelle. Toki he voivat hakeutua työttömyysturvan piiriin ja hakea kunnalta 2 000 euron tukea. Kodeissa voi olla yksinyrittäjiä, joilla on ympärillään monenikäisiä lapsia, ja yrittämisestä ei saa näissä oloissa tuloa. Toivon, että myös heidän tilanteensa harkitaan vielä.

Tähän samaan on liitetty myös ulkomailta palaavat, jotka joutuvat hallituksen ohjeistuksen mukaan kahden viikon karanteeninomaisiin olosuhteisiin, jolloin he eivät voi tehdä työtä. Tähän kuuluvat myös nämä odotetut kausityöntekijät, joita ollaan saamassa Suomeen. Heidänkin kohdallaan tarvitaan voimassa oleva työsopimus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2020 vp

Tämä kaiken kaikkiaan tarpeellinen hallituksen esitys koskee erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia perheitä, joiden olosuhteet ovat voineet pahentua erityisesti poikkeusolojen pitkittyessä. Tunnelma voi tiivistyä riskialttiiksi myös sellaisissa kodeissa, joissa lähi-suhdeväkivallan vaaraa tai päihteiden ongelmakäyttöä ei ole aikaisemmin esiintynyt.

Arvoisa puhemies! Perheiden toimeentulon tukeminen on tärkeä asia. Rahapula voi pahentaa perheen muita ongelmia. Pelkkä raha ei kuitenkaan riitä. Tarvitaan myös moniammatillista tukea perheiden hyväksi. Sitä ei saa ajaa kunnissa alas. Se on investointi tulevaisuuteen.

Kysyn ministeriltä: onko tarkoitus vielä harkita aikuisikäisten vammaisten omaishoitajia ja yksinyrittäjiä tämän tuen piiriin kuuluviksi?

13.17 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Kiitos valmistelusta ja esittelystä ministeri Pekoselle. Tämä hallituksen esitys on mielestäni hieno ja todella tervetullut kädenojennus lapsiperheille. Tuki on tarkoitettu vanhemmalle, joka on palkatta poissa työstään sen vuoksi, että hoitaa kotona yhtä tai useampaa alle 10-vuotiasta lasta koronavirusepidemian aikana. Tuensaannin edellytys on, että vanhemmalla on työ- tai virkasuhde ja lapsella varhaiskasvatus-, esiopetus- tai koulupaikka, josta on jääty vallitsevien poikkeusolojen vuoksi kotiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja aluehallintoviraston keräämän tilaston mukaan noin 78 prosenttia varhaiskasvatuksessa olevista, 84 prosenttia esiopetuksessa olevista, 91 prosenttia ykkös—kolmosluokkalaisista sekä lähes 93 prosenttia erityisen tuen päätöksenkin saaneista 4.—9.-luokkalaisista on ollut kotona huhtikuun alussa. Tilastotietojen valossa on arvioitu, että noin 234 000 perhettä on hallituksen suosituksen johdosta ottanut lapsia pois koulusta esiopetuksesta tai varhaiskasvatuksesta ja noin 50 000:n on arvioitu olevan oikeutettuja nyt tähän uuteen tukeen. Lapsiperheiden lisäksi tukeen ovat oikeutettuja sellaiset ulkomailta Suomeen saapuvat henkilöt, jotka on ohjattu epidemian torjumiseksi karanteenia vastaaviin olosuhteisiin ja ovat tämän vuoksi ansiotyöstä on palkattomasti poissa. On arvioitu, että ulkomailta Suomeen saapuvia uuteen etuuteen oikeutettuja henkilöitä olisi noin 10 000 ja kaiken kaikkiaan lapsiperheitä ja ulkomailta saapuvia yhteensä noin 60 000 henkilöä.

Arvoisa puhemies! Ennen kuin tästä uudesta tukimuodosta uutisoitiin, oli monissa perheissä herännyt suuri huoli perheen toimeentulosta. Moni vanhempi on menettänyt toimeentulonsa jäädessään kotiin hoitamaan alle 10-vuotiasta tai erityisen tuen päätöksen saanutta lastaan — kaikki eivät voi tehdä etätyötä. Erityisesti huolta ovat kantaneet riskiryhmiin kuuluvat, jotka ovat kokeneet, että he ovat joutuneet valitsemaan toimeentulonsa ja jopa lapsensa hengen ja terveyden välillä. Tähänkin asti perheet ovat voineet hakea toki asumistukea ja toimeentulotukea sekä lomautetut työttömyysturvaa. Kaikki perheet eivät kuitenkaan ole olleet näihin etuuksiin oikeutettuja, vaikka toimeentulotuen myöntökriteereitä on onneksi höllennetty poikkeusolojen ajaksi, joten tämä uusi määräaikainen etuus on hyvin tärkeä toimeentulon turva tänä aikana, ja samalla se on myös viesti kotiin palkatta lapsiaan hoitamaan jääneille vanhemmille siitä, että kiitämme, että osallistutte koronaepidemian torjumiseen ja olette lasten kanssa kotona. Toivon, että tämän uuden määräaikaisen etuuden myötä yhä useammalla olisi nyt poikkeusolojen aikana edes jonkinlainen toimeentulo, joka voisi kantaa kansalaisia kriisiaikojen yli.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt hyvää työtä tässä erikoisessa ja yllättävässä tilanteessa. Pulassa olleet yrittäjät, lomautetut työntekijät ja myös kunnat ovat saaneet ja saa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2020 vp

massa apua tässä vaikeassa tilanteessa. Olemme myöntäneet yrittäjille työttömyysturvan ilman tarvetta lopettaa yritystoimintaa, poistaneet lomautetuilta työttömyysturvan omavastuupäivät sekä höllentäneet toimeentulotuen myöntökriteereitä, ja tämä nyt käsittelyssä oleva esitys on tärkeä lisä tähän listaan. Haluan kiittää hallitusta, sillä nämä edellä mainitut toimet voidaan myös ajatella askeleina kohti perustuloa. Toki monta lisäaskelta vielä tarvitaan, että voitaisiin aidosti puhua jokaiselle kuuluvasta perustulosta, jota ei tarvitsisi erikseen hakea ja odottaa hakemusten etenemistä käsittelyruuhkissa, mutta jokainen otettu askel perustulon suuntaan on hyvä asia, ja tästä kiitos.

13.21 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! On hienoa, että huoli erityislasten vanhemmista on aiheeton ja että nämäkin perheet on nyt huomioitu. Kaikille lapsen hoitaminen kotona ei yksinkertaisesti ole mahdollista etätöitä tehtäessä. On hyvä, että tällainen väliaikainen poikkeuksellinen etuus voidaan tarjota, jotta lapsiperheiden ei tarvitse ajautua toimeentulon asiakkaiksi jäädessään ansiotyöstään palkatta pois.

Toiseksi, koska Suomeen ulkomailta palaavien matkustajien saapumisen ja ohjeistuksen kanssa epäonnistuttiin epidemian alkuvaiheilla, on hyvä, että tilannetta nyt korjataan. Suomeen on edelleen välttämättömän työmatkaliikenteen puitteissa tulossa ihmisiä ulkomailta. Ymmärrän, etteivät nämä henkilöt halua jäädä vapaaehtoiseen karanteeniin palkatta, jotta heidän toimeentulonsa ei vaarantuisi. Tämä etuus kannustaa jäämään karanteeniin, ja sitä kautta vähentämään tartuntoja sekä sairastuneiden määrää. Kohderyhmän arviointi on toki kokonaisuudessaan haastavaa, joten jää nähtäväksi, kuinka hyvin tässä onnistutaan.

13.22 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä tuki siihen, että lasta voidaan hoitaa kotona, on erittäin tervetullut. Monilla ei ole siis mahdollisuutta etätöihin, ja on käytännössä pakko jäädä sitten palkatta perhevapaalle. Me tiedämme — onko Suomessa yli 100 000 yksinhuoltajaperhettäkin — että näille se varsinkin on tuki, että siellä on vain yksi vanhempi kotona, ja hänen voi olla pakko jäädä kotiin. Silloin sen perheen toimeentulo pienenee entistä enemmän, ja on hyvä, että tällainen pienikin tuki tästä tulee.

No sitten, kun meillä on paljon yksinhuoltajaperheitä, niin tässä voi nyt tulla näissä tapaamisoikeuksissakin pikkasen ongelmia kyllä, kun ajatellaan, että toinen, vaikka etävanhempi, joka ei ole välttämättä huoltaja, olisikin nyt lomautettu ja voisi hoitaa, mutta toinen puoliso sitten, lähivanhempi, kuka on varsinainen huoltaja, ei suostukaan vaihtamaan näitä tapaamisvuoroja ja pelkää, että siinä voi mennä elatusmaksujakin sivu suun, kun toinen hoitaa enemmän. Tästä pitäisi tulla vähän ohjeistusta, ja toivon, että nyt perheetkin, hajonneetkin perheet, sitten pystyisivät pikkasen yhteensovittamaan näitä.

Sitten tässä ovat nämä kausityöntekijät. Heillekin nyt tätä tukea sitten myönnetään, ja on arvioitu, että 10 000 henkilöä, joilla olisi työsopimus Suomeen ja jotka olisivat tulossa tänne, olisi tähän tukeen oikeutettu. Kelan piikkiin sitten menee sellainen 4 miljoonaa euroa, ja hyödyn tästä saavat maatalousyrittäjät. Ja on ihan hyvä kyllä, että he saavat työntekijät, jos ei suomalaisia saada — jos ei suomalaisia saada. Mutta sitten, kun pitäisi sen ulkomalaisen kausityöntekijän olla 14 vuorokautta karanteeninomaisissa oloissa, niin yleensä tämä sitten varmaan on siellä maatilalla jossain, missä nämä yhdessä tulleet kausityöntekijät sitten ovat. No, me tiedämme, että nyt on vähän hidasta päästä rajojen yli, ja sitten kun he pääsevät tänne, niin maatilat toivoisivat jo heti saavansa heidät täyteen työntekoon. Tässä voi tulla sitten ongelma, että pitäisi kyllä valvoa, etteivät he tee töitä siellä maatilalla, jos he hakevat tätä tukea, ettei tule päällekkäisiä toimia. Tätä pitää kyllä kanssa sitten valvoa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2020 vp

13.25 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tällä hallituksen esityksellä korvataan ansionmenetystä, joka aiheutuu palkattomasta työstä, poissaolosta lapsen hoidon järjestämiseksi koronavirusepidemian leviämisen estämiseksi, ja on hyvä asia, että huomioidaan vanhemmat ja perheet, jos äiti tai isä tai lähivanhempi — ketä tämä laki nyt sitten koskee — jää hoitamaan alle 10-vuotiaasta lasta ja näin ennalta ehkäistään myös koronavirusepidemian leviäminen. Tämä laki koskettaa varhaiskasvatuksessa olevaa lasta, esiopetuksessa olevaa lasta, lapsia perusopetuksen ensimmäisestä kolmanteen vuosiluokkaan kuin myös perusopetukseen valmistavassa opetuksessa olevaa ja erityisen tuen päätöksen saanutta lasta, kuten myös niitä perheitä, jotka ulkomailta tulevat Suomeen ja ovat tämän karanteenijajan sitten karanteenissa ja siltä ajalta myös ovat oikeutettuja tukeen.

Arvoisa puhemies! On arvioitu, että noin 50 000 henkilöä Suomessa tulisi saamaan tätä tukea ja noin 10 000 ulkomailta saapuvaa, ja tuen määrä on 723 euroa kuukaudessa. Sen saa henkilö, jolla on työ- tai virkasuhde tai voimassa oleva työsopimus. Kysyisin ministeriltä, miten nollatuntisopimusten kanssa toimitaan, jos henkilöllä on tällainen: onko oikeutettu tukeen? Kysyn myös yksinyrittäjien tilanteesta. Onko mahdollista, että hallituksen esitys voisi vielä hieman paremmin huomioida myös yrittäjät, eli heillekin tulisi oikeus eikä tarvitsisi tätä yrittäjille suunnattua tukea käyttää tähän lapsen hoitoasiaan, vaan se olisi selkeä tuki siihen, että myös lasta hoitamalla on oikeutettu tähän tukeen?

Sitten yksi asia, mikä hyvin paljon on noussut esille, on tämä omaishoitajien tilanne ja lähinnä ne yli 10-vuotiaat lapset ja nuoret, jotka ovat vammaisia, kehitysvammaisia, joilla on jonkinlainen vamma. Onko mahdollista, että laki voisi joustaa heidän kohdallaan, että vaikka olisi yli 10-vuotias, niin vanhemmalla olisi mahdollisuus jäädä hoitamaan, ja vaikka olisi 18-vuotias, niin siitä huolimatta olisi oikeus ja mahdollisuus jäädä hoitamaan? Me tiedämme, että tilanteet ovat erilaisia, lapset ja nuoret ovat erilaisia: on hyvin vakavasti vammautuneita, hyvin vaikeasti kehitysvammaisia nuoria ja lapsia, ja kun me haluamme ennalta ehkäistä tätä virusinfektiota, niin kaiken järjen mukaista, maalaisjärjellä ajateltuna, olisi, että nämä henkilöt olisivat siellä kotona kotihoidossa ja kontakteja olisi mahdollisimman vähän. Millä tavalla me voisimme mahdollistaa sen? Kyllä siellä vanhemmat ja perheet ovat todella hädissään; ihan yhtä lailla kuin ikäihmisten omaiset myös vammaisten lasten ja nuorten omaiset ovat hädissään. Huolimatta siitä vamman laadusta ihmiset kaipaavat sitä tukea. Millä tavalla te vastaatte tähän kysymykseen, koska tämä tuntuisi kyllä inhimillisesti oikealta tavalta toimia, että olisi mahdollista vähän vanhemmallekin henkilölle saada tätä tukea, hänen vanhempiansa saada tätä tukea?

Sitten kysyn vielä kausityöntekijöistä. He ilmeisesti saapuvat perheineen tänne Suomeen, ja juuri niin kuin tässä keskustelussa edustaja Lehto jo nosti esille, niin millä tavalla sitten valvotaan ja varmistetaan, kun kuitenkin siellä työmaalla tarvitaan sitä työntekijää, että se karanteeni säilyy ja kun vanhemmat sitten ovat hoitamassa, tai toinen vanhempi, sitä lasta, he saavat sitten sen tuen?

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan hyvä esitys. Se on voimassa elokuun loppuun saakka. Tietysti rahasta aina voimme miettiä, onko tämä riittävä, mutta kyllä tämä on hyvä kädenojennus ja tuki ja kertoo vanhemmille sen, että kotona tehtävä työ on äärettömän arvokasta ja tärkeää ja kannustaa myös siihen, että ihminen voi jäädä palkattomalle työlle ja antaa sen panoksensa sitten siellä kotona lapsen hoitamiseen. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta, ja sen jälkeen ministeri Pekonen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2020 vp

13.29 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Monen lapsiperheen vaikea tilanne helpottuu edes hieman tämän tuen myötä. Koronavirustilanteen vuoksi moni vanhempi on jäänyt suositusten takia kotiin ja jäänyt tämän seurauksena ilman ansiotyöstä saatavaa korvausta. Lisäksi ulkomailta palaavien tilanne on voinut olla hyvin haasteellinen, kun töissä ei ole ollut mahdollisuutta käydä. Tietenkään tukisumma ei ole järin suuri eikä korvaa ansionmenetyksiä mutta on kuitenkin askel oikeaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Tämä väliaikainen tuki on yksi osoitus hallituksen määrätietoisesta työstä Suomen ja suomalaisten auttamiseksi koronapandemian luomassa ennennäkemättömän haasteellisessa tilanteessa. Tilanteessa on reagoitu nopeasti ja pyritty helpottamaan sekä yritysten että yksityishenkilöiden vaikeuksia, joita kriisi vääjäämättä aiheuttaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Minulla tämä puolen tunnin kello, aikalaskin, lähti käyntiin vähän liian aikaisin. No, ehditään ottaa vielä edustajat Laiho ja Rehn-Kivi ainakin ennen Pekosta.

13.30 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä esitetään, että vanhemmalla, joka hallituksen 16.3. antamien suositusten mukaisesti hoitaa lastaan kotona ja on sen takia ansiotyöstään palkattomalla vapaalla, olisi mahdollisuus saada tätä tukea. Sen määrä olisi keskimäärin 723 euroa kuukaudessa. Sen avulla parannettaisiin niiden perheiden taloudellista tilannetta ja toimeentuloa, joissa vanhempi on jäänyt palkattomalle vapaalle ja on ilman ansiotuloja. Mahdolliset muut etuudet ja verotus vaikuttavat sitten siihen, mikä on tuen vaikutus kunkin henkilön käytettävissä oleviin tuloihin.

Tässä vaaditaan, että on Suomessa voimassa oleva työ- ja virkasuhde, ja oikeutta etuuteen ei olisi, jos henkilö on etätöissä, vuosilomalla tai muulla vapaalla ansiotyöstä, eikä oikeutta olisi myöskään, jos henkilö on pois lomautuksen takia tai palkattoman vapaan perusteena on joku muu syy kuin lapsen hoitaminen.

Lisäksi tätä etuutta maksettaisiin, kun ulkomailta Suomeen saapuu henkilöitä, jotka on ohjattu 14 vuorokauden karanteeniin, ja tämä koskee myös niitä kausityöntekijöitä, jotka tulevat Suomeen töihin.

On hyvä asia, että pystytään antamaan jotain taloudellista tukea niille vanhemmille, jotka lapsen kanssa jäävät kotiin. Toimeentulo on siltä osin paremmin turvattu. Tämä on kannatettava, vaikkakin aikataulu on haasteellisen kiireellinen, ja sen takia myöskään lausuntoja tästä asiasta ei ole pyydetty eri tahoilta ennen kuin tämä lakiesitys on eduskuntaan tuotu. Tämä on tulossa sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan käsittelyyn ensi viikolla, ja varmasti siellä käydään sitten asiaa tarkemmin läpi, ja on pyydetty myöskin lausuntoja sitä kokousta varten.

Näen tämän esityksen pohjalta esiin nousseita asioita, ongelmia, joita nousee, joita täällä salissakin on tullut jo esille. On kysymys yrittäjien tilanteesta. Tästä ministerillekin on esitetty kysymys, miksi yrittäjiä ei ole otettu tähän mukaan, ja myöskin tästä yksinyrittäjien tilanteesta, voitaisiinko se tässä yhteydessä huomioida. Tietenkään päällekkäisiä etuja ei voi olla, mutta hyvä, jos olisi mahdollista myöskin heidät saada tähän mukaan. Toinen kohta oli nuorten vammaisten omaishoitajat, niiden, jotka ovat siis yli 10-vuotiaita ja jotka voivat käydä esimerkiksi jossain päivätoiminnassa. Nyt kun sitä päivätoimintaakin on rajattu tämän epidemian takia, niin myöskin he tarvitsevat enemmän huolenpitoa kotona. Voitaishiinko heitä huomioida? Samoin nollatuntisopimuslaiset, miten määritellään heidän tilanteensa? Sitten vielä voi olla, että voi tulla joitain sellaisia kysymyksiä, minkä takia esi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2020 vp

merkiksi lomautetuilla henkilöillä ei ole tähän mahdollisuutta. Varmasti monenlaisia kysymyksiä tässä vielä nousee esiin käsittelyn aikana.

Mutta lähtökohtaisesti on hyvä asia, että tuetaan kotiin lastaan hoitamaan jääviä ja myös karanteeniolosuhteisiin määrättyjä henkilöitä, ja laki on kuitenkin määräaikainen.

13.34 Veronica Rehn-Kivi r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Regeringen har i snabb takt avgett en mycket viktig proposition. Man bedömer att cirka 50 000 föräldrar är eller kommer att vara hemma från sitt jobb utan lön för att ta hand om och stöda sina under 10-åriga barn som inte nu ska gå i dagvård eller skola. Det är viktigt att trygga dessa familjers utkomst.

Hallitus on nopealla aikataululla antanut tämän todella tärkeän lakiesityksen, joka takaa arviolta noin 50 000:lle vanhemmalle perustoimeentulon. Nämä ovat vanhempia ja työntekijöitä, jotka nyt ovat joutuneet palkatta jäämään kotiin hoitamaan varhaiskasvatuksesta pois jääneitä lapsiaan sekä tukemaan 1.—3.-luokkalaistensa koulunkäyntiä.

Tässä kiireessä on kuitenkin muutama tärkeä ryhmä jäänyt huomaamatta, ja toistan tässä sen, mitä usea muukin puhuja on todennut: eli yhtä vaikeassa asemassa ovat varmasti nämä yksinyrittäjä-yksinhuoltajavanhemmat, jotka eivät nyt pysty tekemään omaa työtään, kun ovat kotona hoitamassa lapsiaan, sekä nämä aikuista vammaista lasta hoitavat omaishoitajat, jotka eivät pysty tekemään omaa ansiotyötään, kun päiväkeskukset ovat kiinni eivätkä nämä vammaiset lapset tai aikuiset pääse sinne. Eli miten hallitus on ajatellut, että näiden ryhmien toimeentulo taataan?

13.36 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Vaikka varhaiskasvatuksen esiopetuksen ja luokkien 1–3 lähiopetusmahdollisuus säilytettiin, hallitus kuitenkin hyvin selvin sanoin viestitti koteihin sitä, että lapset pidettäisiin kodeissa, mikäli se vain suinkin olisi mahdollista. Ja näin pääsääntöisesti myös tehtiin. Suomalaiset ovat tottelevaista kansaa tässä suhteessa. Tässä kohtaa hallitus osoittaa tällaista erinomaista tilannetajua ja inhimillisyyttä tämän esityksen myötä. Tämä määräaikainen etuus on hyvin konkreettinen osoitus siitä, että hallituksen suunnasta sivistystä ja hyvää tahtoa löytyy. Me kaikki varmasti jaamme sen huolen, miten perheissä jaksetaan, kun yhteiskunnan tällaiset hetkelliset tukiverkostot häipyvät ympäriltä. Ja tämä on yksi keino, yksi tapa osoittaa konkreettisesti se, että hallitus arvostaa vanhempia, jotka tässä vaikeassa tilanteessa erilaisten paineiden, kenties taloudellisten ahdistusten myötä painivat kotona omien haasteidensa edessä, ja arvostan suuresti hallituksen liikahtusta inhimilliseen ja hyvin sivistyneeseen suuntaan.

13.38 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa herra puhemies! Haluan ensiksi kiittää edustajia erittäin hyvistä ja myöskin inhimillisistä puheenvuoroista, mitä tulee tähän asiaan.

Havaitsen myös, että eduskunnassa tällä hetkellä edustajilla on hyvin yhteneväisiä huolia, mitä tulee tähän hallituksen esitykseen. Ainakin edustajat Kinnunen, Juvonen ja Laiho kiinnittivät huomiota, myös Rehn-Kivi, tähän täysi-ikäisten vammaisten lasten vanhempien tilanteeseen, ja ajattelen niin, että kyllä meidän on syytä vielä selvittää näiden vanhempien tilannetta, jotka tämän vallitsevan tilanteen vuoksi joutuvat jäämään pois palkkatyöstä ollakseen kotona täysi-ikäisten vammaisten lasten kanssa tai, kuten edustaja Juvonen nosti esiin, myöskin tässä välissä olevien, erityistä tukea tarvitsevien, lasten kanssa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2020 vp

jotka tästä esityksestä puuttuvat. Ja arvostan kovasti valiokunnan asiantuntemusta, ja uskon, että voimme yhdessä myöskin miettiä näitä esiin nousevia kysymyksiä vielä käsitteilyn aikana.

On totta, mitä edustaja Laiho nosti esiin tuossa omassa puheenvuorossaan, että näitä esityksiä valmistellaan hyvin kiireisellä aikataululla eikä lausuntokierroksia ehditä järjestää, joten senkin takia on äärimmäisen tärkeää, että valiokunta sen tekee ja voimme sitten yhdessä vielä pohtia niitä seikkoja, jotka jäävät täällä auki.

Yrittäjien tilanteeseen myös monet kiinnittivät huomiota. Ja kuten tässä totesin, tämä tuki koskisi henkilöitä, joiden ansionmenetystä ei korvata muulla etuudella. Mutta mikäli yrittäjän tulot ovat epidemian vuoksi laskeneet, niin heille on säädetty väliaikaisesti oikeus työttömyysturvaan, ja tämä kattaa myöskin ne tilanteet, joissa yrittäjä jää kotiin hoitamaan lastaan näiden rajoitustoimien vuoksi, ja tämä tukihan on suuruudeltaan samansuuruinen kuin tämä nyt esitetty väliaikainen tuki.

Nollatuntisopimusten kohdalla pätee myöskin se, että haettaessa tukea tulee esittää työnantajan todistus palkattomasta poissaolosta ja siitä, että tämä poissaolo johtuu nimenomaan lapsen hoitamisesta. Mutta mikäli sitten työtä ei muusta syystä ole tarjolla, niin tällöin on tietenkin mahdollista hakea työttömyysturvaa.

Useissa puheenvuoroissa myöskin kiinnitettiin huomiota kausityöntekijöihin, ja nämä kausityöntekijät saapuvat nyt poikkeusolojen aikana maahan huoltovarmuuden kannalta välttämättömiin tehtäviin maa- ja metsätalouteen. Ja näitä maahan saapuvia ulkomaalaisia työntekijöitä koskee tämä sama karanteenisuositus kuin suomalaisiakin eli se, että ollaan karanteeninomaisissa olosuhteissa se 14 vuorokautta. Ja jos tuona aikana ei pysty tekemään työtä ja työntekijä on palkattomalla vapaalla, niin hänellä olisi sitten oikeus tukeen, jos nämä muut edellytykset täyttyvät. On totta, että on syytä valvoa tätä etuuden maksamista paitsi kausityöntekijöille niin myös ihan kaikille. Tässä tuen maksatuksessa on kuitenkin aika paljon tämmöistä luottamusta kansalaisiin, ja sen takia myös on mahdollista Kelan tehdä tämmöisiä jälkikäteistarkastuksia siitä, että etuutta saadessa samaan aikaan ei ole saanut palkkatuloa, ja tämä koskee toki myöskin kausityöntekijöitä.

Puhemies! Tässä jäi monta vastausta antamatta, ja kysymyksiäkin on vielä muutamia. Jään odottamaan sitä myöhempää keskustelua, ja olen sitten vastaamassa kysymyksiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 13.42.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 15.56.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä.

15.56 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on osa sitä kokonaisuutta, jonka kautta suomalaisille pyritään turvaamaan toimeentulo kaikissa olosuhteissa, ja tätä on syytä tarkastella osana sitä laajempaa tukiverkoston kehittämistä, mitä tässä nyt tehdään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2020 vp

Nyt on tiedossa, että lasten on hyvä jäädä kotiin, kun se on vain mahdollista, koska varsinkin pienempien lasten kohdalla voi olla vaikeaa huolehtia siitä, että he vaikkapa turvaväliä osaisivat päiväkodissa tai alakoulussa pitää. Kun moni vanhempi on joutunut lasten kanssa kotiin jäämään turvallisuuden ja kansanterveyden tähden, niin on tietysti reilua, että heille mahdolliset ansionmenetykset jollain tavalla korvataan.

Kuitenkin tämä esitys jättää jonkin verran aukkoja näiden tulonmenetysten korvaamiseen. Meillä on nimittäin esimerkiksi yli 10-vuotiaiden vammaisten lasten vanhempia, jotka ovat nyt tunnistaneet, että heidän lapsensa kuuluvat riskiryhmään, ja vaikka heillä olisi mahdollisuus viedä lapsi kouluun, niin turvallisuuden ja terveyden vuoksi he ajattelevat, että näin ei ole syytä toimia. On myös tietysti se suositus, että olisi hyvä pitää riskiryhmistä tarkkaan huolta, ja sen tähden nämä vanhemmat nyt päätyvät sitten hoitamaan lapsiaan kotona.

Joissain kunnissa on myös toimittu niin, että henkilökohtaisen avustajan palveluita on nyt vaikeampi saada kuin aiemmin. Näinhän ei pitäisi käydä, vaan jokaisen pitäisi tietysti saada tarvitsemansa avustamisen palvelut, jotta arki sujuu, mutta kun tiedossa on, että näin on valitettavasti jossain päin toimittu, niin tämäkin saattaa lisätä sitä vanhempien kuormaa. Sen tähden olisikin nyt hyvä selvittää, mikä on se tapa, jolla taataan näiden vammaisten lasten vanhempien toimeentulo. Ylipäätään näissä olosuhteissa on tietysti kiinnitettävä huomiota siihen, että vammaiset, olivat sitten lapsia tai aikuisia, saavat tarvitsemansa palvelut ja tarvitsemansa tuen. Monessa tilanteessa, jos muut palvelut pettävät, vanhemmat tai lähiomaiset ovat se tuki ja turva, ja siksi olisikin nyt syytä tähän asiaan kiinnittää huomiota, kun pohditaan sosiaaliturvan kehittämistä.

Nähdäkseni on tietysti ymmärrettävää, että koska näitä esityksiä tuodaan aika nopealla aikataululla ja pyritään tietysti ikään kuin mahdollisimman rivakasti tuomaan tukea, niin jokaisessa esityksessä ei kai aina voida välttämättä kattavasti koko kenttää pohtia. Olisikin nyt tärkeää miettiä, miten tähän voidaan sitten jollakin toisella esityksellä ja jollakin toisella tukimuodolla vastata. Valitettavaa on, että esimerkiksi omaishoidon tuki, mikä voisi monella vammaisen lapsen vanhemmalla tulla kyseeseen, on pieni, vaihtelee kuntakohtaisesti, myöntöperusteetkin voivat vaihdella, ja esimerkiksi osa-aikaisen työn ja omaishoidon tuen yhdistäminen on edelleen haastavaa, vaikka vanhemmalla olisi tosiasiallinen mahdollisuus jonkin verran töissä käydä sen omaishoitajana toimimisen ohella. Nyt kun kriisi on käynnissä, tiedetään, että omaishoidon tuessa ja monissa muissa tuissa on haasteita tämän kriisin kannalta, ja sen takia olisi ehkä syytä pohtia jopa jotain erillistä etuutta näiden vammaisten lasten vanhemmille, jotta heidänkin toimeentulonsa saadaan turvattua.

15.59 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tästä on pakko kiittää hallitusta, tämä on todella hyvä juttu, että saadaan näitä apuja tuonne perheisiin, etenkin vielä niihin, joissa on erityistuen piirissä olevia lapsia, jotka eivät kuulu kuitenkaan tähän alle 10-vuotiaitten ryhmään — tosiaan tässä useamman edustajan taholta on jo aikaisemminkin puhuttu siitä, että siellä sellaisia pikku viilauksia vielä olisi vammaisten osalta ynnä muuta. Halusin vain esittää kiitokset tästä hallitukselle, että olette hyvää työtä tehneet. — Kiitos.

16.00 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys oli iloinen yllätys, ja kiitos siitä ministeri Pekoselle ja hallitukselle, että tultiin näitä vanhempia vastaan, jotka ovat palkatta jääneet lapsiaan hoitamaan ja myös etäopetuksen näille pienille koululaisille mahdollistamaan. Monestihan juuri ne vanhemmat, jotka eivät ole pystyneet siirtämään töitään

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2020 vp

kotiin eli eivät pysty tekemään etätyötä, ovat melko pienipalkkaisia. Siellä voi olla esimerkiksi kaupankassoja, siivoojia, sen tyyppisistä ammateista, joita ei pystytä etätyönä tekemään, ja juuri heille tämä tuki on erityisen tärkeä. Tämä minimipäiväraha ei tietenkään kovin korkea ole, eli melko vaatimatonhan tämä on, mutta varmasti näissä oloissa on ihan oikea tämä hallituksen linjaus.

Sen lisäksi haluaisin kyllä vielä nostaa esiin sen, että näillä perheillä, varsinkin niillä, joilla tulot ovat jo entuudestaan pienet ja siellä kotona on paljon lapsia, jotka myös kuluttavat paljon, syövät paljon siellä kotona, toimeentulo voi olla melko tiukkaa. Haluaisinkin nyt ministeri Pekosen kautta hallitukselle esittää sellaisen toiveen, että kun monissa kouluissa on onneksi siirrytty siihen, että jaetaan niitä ruokapaketteja kotiin, tai vanhemmat saavat niitä hakea — sehän myös paikkaa ikään kuin sitä toimeentuloaukkoa ja täydentää sitä — niin tästä annettaisiin ihan systemaattinen suositus, että näin toimittaisiin kaikissa kunnissa. Sitten pitäisin kyllä tärkeänä vielä sitä, että siihen ei tulisi tällaista köyhäinavun leimaa vaan että se annettaisiin kaikille, aivan niin kuin kouluruokakin on kaikille tarjolla, että ei leimattaisi niitä vanhempia, jotka ruokaa hakevat, vähävaraisiksi tai köyhiksi, koska se nostaa sitä kynnystä hakea tätä apua. Ja tietysti tätä kannattaisi pohtia myös siellä varhaiskasvatuksessa. Nämä varhaiskasvatuksessakin olleet lapset jäävät ilman tätä ruokaa, ja se tuo lovea perheen toimeentuloon. No, tällä päivärahalla paikataan lähinnä sitä puuttuvaa palkkaa pieneltä osin, mutta sitten todellakin, kun kouluruoka tai päiväkotiruoka puuttuu, mielestäni siinä elintarvikkeiden antaminen olisi kyllä tärkeää.

16.03 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! Viikko on pitkällä, niin en mene kauhean syvälle siihen, kuinka tärkeä tämä esitys on. Tässä on paljon sanottu, ja todella kaikki tiedämme, kuinka moni ei ole voinut jäädä etätöihin. Moni on jäänyt tosi vaikeaan tilanteeseen tämän tilanteen ja ihan hallituksen, eduskunnan päätöstenkin seurauksena.

Sen verran haluaisin todeta yleisesti, että hyvinvointivaltiohan on tässä osoittanut taas ylivoimaisuutensa. Sellaisissa maissa, joissa on luotettu markkinoihin ja on ajateltu, että ihmiset hoitavat omat asiansa, ihmiset ovat todella pulassa, kun ei ole varaa sairastaa eikä ole varaa saada edes hoitoa, ja kyllä tässä Suomi on todella hienosti selvinnyt. Mutta samalla on kyllä käynyt ilmi myös se, että ovathan nämä meidän rakenteemme, jotka vuosikymmenten ajan toisaalta ovat hioutuneet tosi hienoiksi mutta toisaalta on rakennettu vähän tilkkutäkinä, joskus myös vähän jäykkiä. Me olemme joutuneet aika monta kertaa tässä salissa, varsinkin tuolla valiokunnissa, kuulemaan, kuinka monta asiaa olisi hyvä tehdä, mutta jos sitä ruvetaan rakentamaan nyt tässä kesken kriisiä, valmista tulee sitten ehkä ensi jouluna, ja ihmisillä, yrityksillä ei vain ole varaa odottaa niin kauan, että he saavat sitä tukea.

Tässä on sama: Kansaneläkelaitos, työttömyyskassat, verottaja — kaikki ovat nyt sellaisessa tilanteessa, että siellä eivät vain ne resurssit riitä ja nopeasti pitäisi kouluttaa ihmisiä töihin. Meillä on paljon sellaista asiaa, mitä tämä koneisto vähän hidastaa, ja sen takia pitääkin kiittää ministeri Pekosta, että näin nopeasti, älyttömän nopeasti, saatiin tällainen uusi tukimuoto. Tähän jäi varmasti paljon asioita, jotka olisi voitu tehdä paremmin. Tämän avustuksen taso ei ole kaikilta osin ehkä niin hyvä kuin sen haluttaisiin olevan, ja monia muita yksityiskohtia voitaisiin parantaa, mutta suhteessa tähän aikatauluun täytyy kyllä olla todella kiitollinen, ja tosi upeata, että tämä esitys on tänne tuotu ja nopeasti saadaan läpi. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 56/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten ministeri Pekonen, 3 minuuttia.

16.05 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää kaikkia edustajia hyvistä puheenvuoroista ja kommentteista, ja samalla haluan myös kiittää kaikkia niitä suomalaisia, jotka ovat jääneet pois töistä ollakseen kotona pienten koululaisten kanssa tai ovat noudattaneet hallituksen suosituksia karanteeninomaisista olosuhteista palattuaan ulkomaanmatkalta tämän tilanteen ollessa päällä. Osa heistäkin on joutunut olemaan palkattomasti karanteeninomaisissa olosuhteissa suojellakseen muita tämän viruksen mahdolliselta leviämiseltä.

Edustaja Räsänen totesi puheenvuorossaan, että tämä esitys tuli mukavana yllätyksenä, ja haluan myös todeta, että nämä ihmiset eivät ole olleet aktiivisia. En ole itse saanut yhteydenottoja esimerkiksi vanhemmilta, jotka ovat jääneet kotiin palkatta hoitamaan pieniä lapsia, ja sen takia pidän tärkeänä, että hallitus ja nyt eduskunta myös osoittaa sen tunkensa näille ihmisille, jotka ovat toimineet hallituksen suositusten mukaisesti.

Tämä esitys on todella valmisteltu hyvin nopealla aikataululla, kuten edustaja Suomela tuossa jo totesikin, ja tämän lainhan on tarkoitus tulla voimaan nyt takautuvasti. Monet ihmiset odottavat nyt, että mistä saavat sitten toimeentuloa, kun ovat tällä palkattomalla vapaalla olleet, ja sen takia tässä on ollut kiirettä ja varmasti myöskin lainsäädäntö osaltaan voi olla puutteellista. Mutta me selvitämme nyt pikaisesti, ketkä tai mitkä ryhmät tässä joutuvat niin sanotusti väliinputoja-asemaan ja olisiko tähän lakiin vielä mahdollista tehdä pientä säätöä, esimerkiksi yhdessä valiokunnan kanssa, tai onko tarpeen sitten tuoda tähän myöskin täydentäviä esityksiä.

Totean vielä, että tämä esitys koskee myöskin niitä perusopetuksen 4.—10. luokkia silloin, kun lapsella on erityisen tuen päätös tai hän on pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä, kuten edustaja Laakso tässä totesikin, ja myöskin vammaisten lasten osalta yli 10 vuotta täyttänyttä lasta voi jäädä kotiin hoitamaan tällä tuella.

Edustaja Räsäselä vielä totean noista koulujen ruoka-avuksista, ruokapaketeista. Ministeri Andersson niihin ottikin eilen julkisesti kantaa, ja uskallan sanoa, että hänhän kyllä kehotti kuntia olemaan aktiivisia, eli mikäli ei kunnassa jo tätä kouluruokaa lapsille tarjota, niin näihin toimiin olisi pikaisesti syytä ryhtyä. Ja yhdyn kyllä tähän edustaja Räsäsen huoleen siitä, että näitä kouluruokailuja ei tule leimata millään tavalla vähävaraisten perheiden ruoka-avuksi, koska kouluruoka todella kuuluu jokaiselle koululaiselle ja näin ollen se pitäisi myöskin jokaiselle koululaiselle järjestää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.